

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра політології і державного управління

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету суспільних наук

/ Остапець Ю. О./

2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Транскордонне співробітництво» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **052 Політологія** освітньої програми «**Політологія**».

Розробники: Гайданка Є.І., доцент, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні

кафедри політології і державного управління

протокол № 10 від «27» червня 2024 р.

Завідувач кафедри Ключкович А.Ю.

Схвалено науково-методичною комісією **факультету суспільних наук**

протокол № 8 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

© Гайданка Є.І., 2024 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	4-ий	4-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 5 аудиторних – 60 самостійної роботи студента – 60	2-ий	2-ий
	Лекції:	
	34	14
	Практичні (семінарські):	
	26	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Транскордонне співробітництво» – ознайомлення студентів з сутністю, принципами організації та інституційними організаціями транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу. Значна увага приділяється розгляду питань розвитку транскордонного співробітництва в сучасній Україні.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК-01);
- здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК-02);
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) здатність працювати у міжнародному контексті (ЗК-04);
- здатність працювати у міжнародному контексті (ЗК-08).

2) спеціальних компетентностей:

- здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки (СК-02);
- здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності (СК-04);
- здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування (СК-05);
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні (СК-06);
- здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах (СК-10);
- здатність розробляти механізми протистояння політичним ризикам, упереджувати виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічному середовищі (СК-11);
- здатність до виконання політико-проектувальних, організаційних та консультативних функцій з метою забезпечення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, політичних суб'єктів і громадських організацій різного рівня (СК-12).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Транскордонне співробітництво» є опанування таких освітніх компонент (ОК) освітньої програми (ОП):

ОК.08	Політична географія і геополітика
ОК.25	Міське самоврядування

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми, вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності	ПРН-01
вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності	ПРН-02
мати навички професійної комунікації	ПРН-04
вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування	ПРН-12
вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні	ПРН-13
застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності	ПРН-14
презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань	ПРН-16
знати теоретичні, методологічні і практичні аспекти здійснення аналізу соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах	ПРН-17
уміти розробляти комплексні заходи, пропозиції та рекомендації з метою упередження виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічних регіонах	ПРН-18
вміти визначати національні пріоритети та інтереси України, з урахуванням безпекової складової в умовах викликів, ризиків і загроз, у тому числі зовнішніх	ПРН-19
проводити експертизи та виконувати консультативні функції для органів державної влади та органів місцевого самоврядування, політичних суб'єктів і громадських організацій національного і міжнародного рівня	ПРН-20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Транскордонне співробітництво»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Розуміти специфіку транскордонного співробітництва у Закарпатській області, враховуючи етнополітичну мозаїку регіону	ПРН-01
вільно спілкуватися однією з іноземних мов усно і письмово у комунікації із представниками іноземних органів влади, задіяних у транскордонному співробітництві	ПРН-02
мати навички професійної комунікації з колегами-учасниками процесів транскордонного співробітництва	ПРН-04
вміти аналізувати взаємодію органів місцевого самоврядування та місцевих адміністрацій при реалізації проєктів транскордонного співробітництва	ПРН-12
вміти аналізувати публічну політику на рівні прикордонних регіонів	ПРН-13
застосовувати методи підготовки проєктів транскордонного співробітництва у професійній діяльності	ПРН-14
презентувати прикладні можливості і потенціал транскордонного співробітництва засобом масової інформації	ПРН-16
знати специфіку прикордонних регіонів, щоб забезпечувати сталий розвиток транскордонного співробітництва	ПРН-17

уміти розробляти проекти транскордонного співробітництва з метою попередження виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічних регіонах	ПРН-18
вміти визначати національні пріоритети та інтереси України при реалізації проектів транскордонного співробітництва	ПРН-19
проводити експертизи та виконувати консультаційні функції для органів державної влади та органів місцевого самоврядування при підготовці стратегії транскордонного співробітництва у Закарпатській області	ПРН-20

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- іспит;
- письмове тестування;
- виконання аналітичних завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на семінарських заняттях, письмове тестування.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
15	5	15	15		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	5	15		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	3	30	4	30
Аналітичне завдання	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних особливостей та закономірностей організації транскордонного співробітництва в країнах Європейського Союзу. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики, третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до *«Положення про порядок та методичку проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»* (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Транскордонне співробітництво як форма організації співпраці у прикордонних територіях.

Поняття, рівні та типи міжрегіонального співробітництва. Управлінський зміст і сфера міжрегіонального співробітництва. Специфіка та мета міжрегіонального співробітництва. Рівні реалізації міжрегіонального співробітництва. Двостороннє чи багатостороннє міжрегіональне співробітництво. Співробітництво між сусідніми регіонами. Зовнішнє співробітництво між регіонами, що не мають спільного кордону. Типи європейського регіонального співробітництва. Транскордонне, інтеррегіональне, транснаціональне співробітництво.

Тема 2. Принципи транскордонного співробітництва.

Поняття, принципи та форми транскордонного співробітництва. Зміст та специфіка транскордонного співробітництва. Історико-політичні причини поширення транскордонного співробітництва в сучасній Європі. Система принципів транскордонного співробітництва.

Тема 3. Форми транскордонного співробітництва. Єврорегіони.

Основні форми транскордонного співробітництва. Єврорегіони. Регіональні ради та регіональні асоціації. Робочі об'єднання органів транскордонного співробітництва.

Особливості та типи єврорегіонів. Єврорегіон як особлива форма транскордонного співробітництва. Заснування нідерландсько-німецького єврорегіону ЕУРЕГІО у 1958 р. Типові та специфічні ознаки єврорегіонів. Основні завдання єврорегіонів. Вісім єврорегіонів, що функціонують у сучасній Україні. Особливості реалізації програм транскордонного співробітництва у форматі Карпатського єврорегіону.

Тема 4. Міжрегіональне співробітництво.

Міжрегіональне співробітництво як форма транскордонного співробітництва. Статистичні та демографічні ознаки прикордонних територій в ЄС. Політичні передумови інтенсифікації міжрегіонального співробітництва в країнах ЄС. Економічні передумови міжрегіонального співробітництва в ЄС. Основні фактори підвищення ефективності міжрегіонального співробітництва між країнами-членами ЄС.

Модуль 2

Тема 1. Етапи становлення та механізми транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу.

Політичні передумови та соціально-економічна доцільність транскордонного співробітництва у країнах ЄС. Початковий етап транскордонного співробітництва між європейськими країнами (1960 – 1970-ті рр.). Другий етап та законодавче забезпечення транскордонного співробітництва у ЄС (1980-ті рр.). Третій етап транскордонного співробітництва та створення єврорегіонів (кінець 1990-их – початок 2000-их рр.). Четвертий етап транскордонного співробітництва та впровадження прикладних інструментів міжрегіональної співпраці в ЄС (2006–2013 рр.). П'ятий етап транскордонного співробітництва та реалізація низки проектів транскордонної співпраці (2013 р. – дотепер).

Механізми транскордонного співробітництва у Європейському Союзі. Програми та проекти транскордонного співробітництва для досягнення цілей. Конкретні інструменти транскордонного співробітництва. Прямі контакти на міжрегіональному рівні. Прикордонна співпраця між країнами-членами ЄС. Міжнародні кластери у європейському транскордонному співробітництві. Міждержавні угоди про транскордонне співробітництво у рамках ЄС. Національні правові системи та правова основа транскордонного співробітництва у ЄС.

Тема 2. Розробка та реалізація транскордонного співробітництва у Європейському Союзі. Європейська комісія як виконавчий орган ЄС. Основні чотири етапи прийняття стратегічних програм регіонального розвитку в ЄС. Проведення консультацій з країнами-членами ЄС. Затвердження бюджету регіональної політики на сім років (Європейська Рада та Європарламент). Врахування пропозицій з розвитку регіональної політики та прийняття Європейською Комісією стратегічного плану. Ратифікація стратегії регіонального розвитку на сім років у відповідності до плану Європа-2030. Основні напрями політики когезії у Європейському Союзі.

Тема 3. Програми регіональної політики у Європейському Союзі.

Головні фонди регіональної політики у країнах ЄС. Європейський соціальний Фонд (1958 р.). Європейський Фонд регіонального розвитку (1975 р.). Фонд когезії (1993 р.). Основні пріоритети політики когезії у ЄС: підвищення якості надання соціальних послуг громадянам ЄС; розвиток місцевої участі та співпраці; інвестування до соціальної Європи; соціальна інклюзія та сприяння інтеграції мігрантів. Територіальна співпраця у рамках інтеграції регіонів Європи. Програми MEDA, PHARECREDO, PHARE CBC, TACIS, CARDS. Основні напрями програми INTERREG: транскордонна, транснаціональна та міжрегіональна співпраця.

Тема 4. Розвиток транскордонного співробітництва в Україні.

Транскордонне співробітництво як форма міжнародного співробітництва. Особливості транскордонного співробітництва України в умовах євроінтеграції. Державне управління процесами транскордонного співробітництва в Україні. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 роки. Договори про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною та країнами-сусідами. Реалізація програм транскордонного співробітництва у Закарпатській області. Регіональні програми розвитку Закарпатської області. Програми та завдання транскордонного співробітництва у сусідніх країнах ЄС

Тема 5. Розвиток транскордонного співробітництва у Закарпатській області.

Історичні передумови транскордонного співробітництва у Закарпатській області. Основні інституційні форми транскордонного співробітництва у Закарпатті. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Словацької Республіки. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Угорщини. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Румунії. Особливості транскордонного співробітництва між Закарпаттям та регіонами Польщі.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1						
Тема 1. Транскордонне співробітництво як форма організації співпраці у прикордонних територіях	14	4	2			8
Тема 2. Принципи транскордонного співробітництва	12	4				8
Тема 3. Форми транскордонного співробітництва. Єврорегіони.	16	4	6			6
Тема 4. Міжрегіональне співробітництво	16	4	4			8
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	58	16	12			30
Модуль 2						
Тема 1. Етапи становлення та механізми транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу	14	4	4			6
Тема 2. Розробка та реалізація транскордонного співробітництва у Європейському Союзі	14	4	4			6
Тема 3. Програми регіональної політики у Європейському Союзі	14	4	4			6
Тема 4. Розвиток транскордонного співробітництва в Україні	12	4				8
Тема 5. Розвиток транскордонного співробітництва у Закарпатській області	10	4	2			4
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	62	18	14			30
Разом за семестр	120	34	26	-	-	60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1						
Тема 1. Транскордонне співробітництво як форма організації співпраці у прикордонних територіях	12	2				10
Тема 2. Принципи транскордонного співробітництва	12					12
Тема 3. Форми транскордонного співробітництва. Єврорегіони.	14	2	2			10
Тема 4. Міжрегіональне співробітництво	12	2				10
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	50	6	2			42
Модуль 2						
Тема 1. Етапи становлення та механізми транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу	14	2				12
Тема 2. Розробка та реалізація транскордонного співробітництва у Європейському Союзі	14	2				12
Тема 3. Програми регіональної політики у Європейському Союзі	12					12
Тема 4. Розвиток транскордонного співробітництва в Україні	14	2				12
Тема 5. Розвиток транскордонного співробітництва у Закарпатській області	16	2	2			12
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	70	8	2			60
Разом за семестр	120	14	4	-	-	102

6.3. Темы практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Транскордонне співробітництво як форма організації співпраці у прикордонних територіях	2	-
2	Форми транскордонного співробітництва. Єврорегіони.	6	2
3	Міжрегіональне співробітництво	4	-
4	Етапи становлення та механізми транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу	4	-
5	Розробка та реалізація транскордонного співробітництва у Європейському Союзі	4	-
6	Розвиток транскордонного співробітництва в Україні	4	-
7	Розвиток транскордонного співробітництва у Закарпатській області	2	2
Разом		26	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Транскордонне співробітництво як форма організації співпраці у прикордонних територіях	8	10
2	Принципи транскордонного співробітництва	8	12
3	Форми транскордонного співробітництва. Єврорегіони.	6	10
4	Міжрегіональне співробітництво	8	10
5	Етапи становлення та механізми транскордонного співробітництва у країнах Європейського Союзу	6	12
6	Розробка та реалізація транскордонного співробітництва у Європейському Союзі	6	12
7	Програми регіональної політики у Європейському Союзі	6	12
8	Розвиток транскордонного співробітництва в Україні	8	12
9	Розвиток транскордонного співробітництва у Закарпатській області	4	12
	Разом	60	102

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота студента з предмету «Транскордонне співробітництво» включає виконання аналітичних завдань з оптимізації транскордонного співробітництва у єврорегіонах України та з перспектив транскордонного співробітництва у Закарпатській області.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Волкова Н.В. Транскордонне співробітництво України з країнами ЄС в умовах російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2257/2180>.
2. Воронич А., Фицик В. Перспективи застосування європейського досвіду транскордонного співробітництва в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. № 17. С. 28–32.
3. Гайданка Є. Транскордонна співпраця у процесах модернізації державного управління (досвід Трнавського краю Словаччини). *Аспекти публічного управління*. 2018. Випуск 6. № 10. С. 47–53.
4. Калат Я., Демедюк О. Імплементация європейського досвіду функціонування інституціоналізованих структур транскордонного співробітництва в Україні: проблеми та перспективи (доповідна записка). Львів, 2017. 16 с.
5. Лемко Ю.Р. Європейське об'єднання територіального співробітництва як інструмент розвитку транскордонної співпраці. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Політологія. Соціологія. Право. 2021. № 1(49). С. 60–64.
6. Мельник Л.А. Європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва. *Державне управління: вдосконалення та розвиток*. 2018. № 2. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/30.pdf.
7. Пархомчук О.С., Коппель О.А. Транскордонне співробітництво та міжнародні відносини в Європі. *Politicus*. 2024. Випуск 2. С. 170–173.
8. Транскордонне співробітництво та спільний європейський простір: теорія, практика і нові можливості: монографія. Львів-Olsztyn: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 160 с.

9. Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку [Химинець В.В., Головка А.А., Мірус О.І.]. К.: НІСД, 2021. 47 с.
10. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник [Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І.]. За заг. ред. В.А. Устименка. К., 2020. 152 с.

Допоміжна література

1. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-programi-rozvitku-transkordonnogo-s140421>.
2. Державна регіональна політика у транскордонних областях. Транскордонне співробітництво. Регіональна політика та механізми її реалізації: монографія. За ред. М.І. Долішнього. К.: Наукова думка, 2003. 503 с.
3. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія. За ред. З.С. Варналія. К.: НІСД, 2007. 768 с.
4. Закон України «Про транскордонне співробітництво». 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.
5. Калат Я.Я., Демедюк О. П. Перспективи розвитку інституціолізованих форм транскордонного співробітництва в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. № 5. С. 92–97.
6. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2004. 395 с.
7. Окуньовська Ю.В. Транскордонне співробітництво з Україною в умовах війни. *Вісник ДонНУ імені Василя Стуса. Серія: Політичні науки*. 2022. № 7. С. 70–74.
8. Регіональна політика ЄС після його розширення: аналітичні оцінки. Гол. ред. С.І. Мітряєва. Ужгород: Ліра, 2004. 244 с.
9. Регіональні програми розвитку Закарпатської області. Закарпатська обласна державна адміністрація. URL: <https://carpathia.gov.ua/storinka/regionalni-programy-rozvytku>.
10. Редьква О., Цехович В. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку Єврорегіонів. *Галицький економічний вісник*. 2020. Том 64. № 3. С. 52–58.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_172.
2. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003.
3. Договір про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною та Словацькою Республікою. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/703_150.
4. Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_004.
5. Interreg: European Territorial Co-operation. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sk/policy/cooperation/european-territorial/.